

Клара КОВАЧ,
студентка магістратури
спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
факультету міжнародних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

НАСЛІДКИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ВІД УВЕДЕННЯ В ДІЮ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

У статті розкрито особливості введення в дію зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом, проаналізовано можливі наслідки для економіки України.

Ключові слова: ЗВТ, зона вільної торгівлі, торгівля, Україна – ЄС, Європейський Союз.

В статье раскрыты особенности введения в действие зоны свободной торговли между Украиной та Европейским Союзом, осуществлен анализ возможных последствий для экономики Украины.

Ключевые слова: ЗСТ, зона свободной торговли, торговля, Украина-ЕС, Европейский Союз.

The features of the introduction of a free trade zone between Ukraine and the EU are considered in the article. Also the possible consequences for Ukraine's economy were analyzed.

Keywords: FTA, free trade area, trading, Ukraine-EU, European Union.

Мета статті полягає в аналізі особливостей введення в дію зони вільної торгівлі Україна – ЄС та можливих наслідків ЗВТ для економіки України.

Постановка проблеми. Угода про асоціацію між Україною та ЄС є, без перебільшення, найбільш масштабним пакетом домовленостей в історії незалежної України. Економічна частина Угоди тією чи іншою мірою охоплює основні сфери

та галузі економіки та, за умови успішної реалізації, суттєво наближає економічну систему України до економічної системи Євросоюзу на основі взаємної лібералізації руху товарів, капіталів та послуг, а також гармонізації значної частини законодавчої бази України з нормами та практикою ЄС.

Оцінка наслідків створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі Україна – ЄС (ПВЗВТ) дозволить проаналізувати дистрибутивні ефекти, тобто визначити, які наслідки матиме Угода для країни. Така інформація є надзвичайно важливою для формулювання ефективної державної політики, спрямованої на забезпечення максимально повного використання можливостей, що надаються Угодою, та нівелювання викликів і ризиків, які також, безперечно, пов'язані з її імплементацією.

Особливостям відносин України та Європейського Союзу в останні роки присвячені роботи таких українських науковців, як: П. Беленький, М.І. Долішній, Н.П. Луцишин, А. Мельникова, Ю.Г. Губан, О.В. Погрибенник, П.І. Шилепницький та інші.

Виклад основного матеріалу. 1 січня 2016 року розпочалося тимчасове застосування торговельної частини Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом. Розділ «торгівля та питання, пов'язані з торгівлею» мав розпочати дію ще наприкінці 2014 року, але через протидію Росії його запуск було відкладено для проведення тристоронніх консультацій [2].

Глибока та всеохоплююча зона вільної торгівлі почала застосовуватися у незмінному вигляді, а Україна не відмовилася від впровадження норм та стандартів ЄС у національне законодавство.

Угода про асоціацію «Україна – ЄС» передбачає не лише обнуління митних ставок у двосторонній торгівлі. Україна також має провадити європейські технічні стандарти, фіто-санітарні правила, інші регуляції, що стосуються безпечної промислової та харчової продукції.

Фактична імплементація зони вільної торгівлі – зміна вітчизняного законодавства – має тривати до 10 років, при-

чому критичною буде робота уряду та парламенту в перші роки роботи зони вільної торгівлі.

Введення нульових ставок з 1 січня 2016 року відбулося для таких груп товарів: промислові, сільськогосподарські та товари переробної і харчової промисловості. Крім того, на товари текстильної, кондитерської, хімічної галузей, на насінневу продукцію, окремі зернові культури, фрукти, сухофрукти, приправи та спеції, іншу продукцію рослинного походження відбулося симетричне скасування ввізних мит обома сторонами [4].

Надалі тарифна лібералізація для ЄС проводитиметься протягом трирічного (деякі види рибної продукції, взуття, труби тощо), п'ятирічного (телефонні апарати, апаратура для радіомовлення, лінзи для камер тощо) та семирічного (апаратура для відеозапису, моторні транспортні засоби, добування тощо) періодів.

У свою чергу Україна матиме можливість знизити ввізні мита протягом трирічного (капелюхи, парасольки, брущатка тощо), п'ятирічного (посуд, обладнання для миття, трактори тощо), семирічного (автокрани, автобурові, транспортні засоби, оснащені електричними двигунами тощо) та десятирічного (автомобілі легкові) перехідних періодів.

Поглиблена ЗВТ, окрім скасування митних тарифів, передбачає лібералізацію сфери послуг та приведення вітчизняного регуляторного середовища у відповідність до європейського.

До потенційних переваг слід віднести:

- створення гармонізованого правового поля для забезпечення діяльності суб'єктів торговельних відносин шляхом наближення законодавства України до законодавства ЄС;
- стимулювання розвитку конкуренції та обмеження монополізму;
- поліпшення доступу вітчизняної металопродукції на ринок ЄС;
- збільшення обсягів інвестицій з країн-членів ЄС в металургійну галузь України;

- розширення номенклатури товарів на внутрішньому ринку;
- гармонізацію митних процедур та підвищення ефективності діяльності митних органів в контексті сприяння торгівлі;
- підвищення обсягів двосторонньої торгівлі і, як наслідок, збільшення надходження валютних коштів;
- поліпшення умов експорту української металопродукції у зв'язку з отриманням цінової переваги за рахунок скасування ввізного мита;
- переоснащення і модернізація вітчизняних металургійних підприємств;
- поліпшення доступу до якісної імпоротної техніки та устаткування [4].

До потенційних ризиків слід віднести:

- посилення конкурентного тиску на внутрішньому ринку металопродукції;
- витіснення національного виробника з внутрішнього ринку металопродукції;
- брак коштів та необхідність пошуку партнерів та інвесторів з метою модернізації виробництв;
- необхідність переоснащення і зміни технологій виробництва [4].

Пристосування до нових стандартів і правил гри потребує від українських виробників збільшення витрат у короткостроковій перспективі. Однак у довгостроковій перспективі це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної продукції та, як наслідок, збільшенню її експорту на світові ринки. Крім того, поліпшення якості продукції зміцнить позиції вітчизняних виробників на внутрішньому ринку. Своєю чергою українські споживачі матимуть доступ до більш якісних і дешевих товарів та послуг.

Впровадження ЗВТ між Україною та ЄС є одним із головних інструментів, що може позитивно вплинути на інвестиційну активність в Україні. Крім очевидного поліпшення умов доступу економіки України до потужних інвестиційних

ресурсів Європи, зона вільної торгівлі матиме вагомий позитивний ефект через здійснення реформ і законодавчих змін, спрямованих на загальне поліпшення інвестиційного клімату та бізнес-середовища в Україні. Тим більше, що Україна має чудові пропозиції пріоритетних інвестиційних проектів.

Стрімке зростання імпорту обох сторін після скасування ввізних тарифів стримуватимуть технічні бар'єри — відмінні вимоги до якості продукції, її характеристик, процедури оцінки відповідності. Саме вони є нині головними перешкодами для зовнішньої торгівлі України, а особливо з ЄС. Їхня кількість у розвинених країнах зростає через дедалі більшу увагу урядів до безпеки продукції для життя і здоров'я населення та збереження природи.

Позитивні та негативні наслідки впровадження зони вільної торгівлі наведено на рисунку 1:

Рис. 1. Позитивні та негативні наслідки впровадження зони вільної торгівлі Україна – ЄС [3]

Аналіз позитивних та негативних наслідків функціонування зони вільної торгівлі за групами інтересів суб'єктів торговельних відносин наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз позитивних та негативних наслідків функціонування зони вільної торгівлі за групами інтересів [1, с. 68]

Суб'єкти	Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Український бізнес	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання можливостей для комерційної кооперації в країні та за її межами, розвиток туризму 2. Зростання інвестиційної привабливості регіонів України 3. Зростання обсягів ринків, суміжних до транспортного 4. Поліпшення можливостей для використання високотехнологічних транспортних засобів і зменшення їх зношеності, спричиненої поганим станом транспортних магістралей. 5. Зниження корупції через спрощення процедур у міжнародних перевезеннях і збільшення прозорості 6. Зниження витрат, пов'язаних із несумісністю транспортних документів, стандартів оформлення та перевезення вантажів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання конкуренції та можливе витіснення з ринку або поглинання європейськими конкурентами 2. Зростання витрат, пов'язаних із виконанням стандартів безпеки, охорони праці та довкілля, прав споживачів

<p>Українські виробники транспортних засобів і устаткування Уряд/органи регулювання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання доходів бюджету внаслідок більших обсягів перевезень 2. Формування комплексних систем регулювання та контролю 3. Поліпшення умов для інтеграції в європейські структури і впровадження європейських стандартів безпеки й охорони довкілля 4. Можливість використання ресурсів міжнародних та європейських організацій для вирішення внутрішніх питань 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Посилення конкуренції внаслідок кращих можливостей для експлуатації високотехнологічних транспортних засобів 2. Можливе витіснення з ринку неконкурентоспроможних підприємств із участю держави у власності 3. Витрати на гармонізацію правового поля з нормами ЄС
<p>Населення-споживачі в Україні та за кордоном</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення спектра та якості послуг 2. Посилення захисту прав і безпеки споживачів відповідно до європейських стандартів 3. Підвищення мобільності робочої сили 4. Створення нових робочих місць 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливі додаткові витрати, пов'язані з користуванням модернізованою транспортною інфраструктурою (платні автодороги) 2. Загроза скорочення робочих місць внаслідок конкуренції з компаніями з ЄС

Як видно, створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі з ЄС, безумовно, в економічних інтересах країни. Експортери України отримали ширший доступ до великого й стабільного ринку, тоді як українські компанії зможуть імпортувати передові інвестиційні товари за нижчими цінами, тим самим підвищуючи свою конкурентоспроможність, а споживачі зможуть користуватись більшим вибором товарів за відносно нижчими цінами.

Основний вииграш від лібералізації торгівлі отримають легка промисловість, сільське господарство, харчова про-

мисловість, а також виробництво електричного устаткування. Натомість машинобудування та металургія не отримують вигащів від лібералізації торгівлі з ЄС і стикнуться з ризиком дефіциту факторів виробництва. Нівелювати ці ефекти буде можливо за рахунок підвищення ефективності виробництва [2].

Аналіз впливу зони вільної торгівлі на різні соціальні верстви населення дозволяє зробити кілька важливих висновків. По-перше, усі категорії домогосподарств виграють від створення зони вільної торгівлі. По-друге, темпи приросту добробуту відрізняться для різних категорій домогосподарств, що означатиме збільшення соціального розриву. Це стосуватиметься, в першу чергу, питання бідності: приріст добробуту небідних домогосподарств становитиме 10,2% у довгостроковій перспективі, тоді як приріст добробуту бідних домогосподарств становитиме 8,9%. Водночас, завдяки очікуваним високим темпам приросту сільського господарства в рамках зони вільної торгівлі спостерігаються дуже близькі показники приросту добробуту для домогосподарств, які розташовані у сільській та міській місцевостях.

Висновки. Таким чином, результати аналізу підтверджують переваги створення Україною поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі з Європейським Союзом. Хоча «поглиблений» варіант угоди і потребує чималих фінансових, людських ресурсів, а також інституційних і законодавчих змін, він може стати основою для нової економічної стратегії країни та підсилити європейську інтеграцію України.

Список використаних джерел

1. Чепеленко А.М. Транскордонне співробітництво в процесі європейської інтеграції України // Ефективна економіка. – 2011. – № 2. – С.67 – 68.
2. Переваги та перспективи вступу України в ЄС [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2651/>

3. Позитивні та негативні наслідки зони вільної торгівлі між Україною та ЄС [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.slovoidilo.ua/2016/01/12/infografika/ekonomika/pozytyvni-ta-nehatyvni-naslidky-zony-vilnoyi-torhivli-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>
4. Україна – ЄС: проблеми інтеграції [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kuchma.org.ua/ico/research/10958/#_Тoc356376321